

ex edicto pretorio actio restitutio in factum iij. ff. quod falsi-tutor.

8. Re. 5. Tutor unus ex pluribus condemnatus, cum singuli obligati sint in solidum, sicut fideiussores, antequam solvat, recte petit sibi cedi actiones contra reliquos contutores; solutione autem facta, nulla actio, puta divella, competit l. i. C. de contr. iudic. tur. quia omnes sunt liberati. At utilis actio contra contutores conceditur a D. Pio Imp. l. r. §. 13. ff. de tutel. act. dummodo communis culpa intervenierit, & non propriis damnati. Vide Jura hic citata.

TITULUS XXV.

De excusationibus Tutorum, vel Curatorum.

Agitur de hac materia in Pandectis libr. 37. tit. 1. In Codice libr. 5. tit. 60. usque ad 69.

1. Excusatio in presenti est allegatio curae, ob quam aliquis onus tutelae, vel curae deprecat. Vim habet exceptionibus; & ideo si quis in una causa allegata defectu, aliam allegare potest intra 50. dies §. 16. h. t. quia pluribus exceptionibus, & detentionibus uti nemo prohibetur: l. 8. ff. de except.

2. Q. I. Quae sint causae excusantes a tutela, & cura? Re. 1. Polyptedia, seu pluralitas liberorum, trium Roma; quatuor in Italia, & quinque in exteris provinciis; modo omnes liberi sint iusti, veri, non adoptivi, vivi, aut saltem in aetate mortui; cum hi per gloriam fingantur vivere. 2. Administratio rerum Fisci, aut Principis. 3. Absentia Reipubl. causa. 4. Dignitas Magistratus. 5. Lis cum pupillo. 6. Multitudo tutelatum, vel amplitudo unius. 7. Pauperas. 8. Adversa valetudo. 9. Imperitia litterarum simplicitati conjuncta. 10. Injuria, seu vexatio, cujus causa testator malevolose tutorem dedit. 11. Inimicitia cum patre pupilli. 12. Controversia status fervilis, quam pater tutori, vel tutor pupillo movit. 13. Aetas senilis ultra 70. annos. 14. Militia terrestris, & caelestis. 15. Profectio liberalium artium, exceptis advocatis, & legum doctoribus, utpote magis idoneis ad tutelam. l. 14. C. de advocat. divers. iudicior. 16. Onus tutelae prius gestae, ne ei succedat curatela. 17. Matrimonium, ratione cuius maritus non potest esse curator uxoris in bonis receptiis: quamvis moribus aliud obtineat; cum mariti etiam in iudicio agere solent nomine uxorio. Ita causae istae enumerantur h. t. §. ff. eod. ubi etiam varias limitationes videre poteris.

3. Q. II. Quis sit effectus excusationis? Re. si causa vera sit, excusans liberatur a tutela, vel cura. l. 22. C. h. t. nam quem lex liberat, illum Praetor onerare non debet. At si causa allegata falsa fuit, non liberat falso allegantem §. fin. h. t. l. 1. C. si tut. fals. alleg. ne ex delicto commodum reportet.

TITULUS XXVI.

De suspectis Tutoribus, vel Curatoribus.

Agitur de hac materia in Pandectis libr. 36. tit. 10. In Codice libr. 5. tit. 43.

1. Crimen suspecti ex L. XII. Tabb. descendens est illud, quod committit tutor, aut curator non ex fide administrans tutelam, vel curam §. 5. h. t. Tunc autem non ex fide administrat, dum fraudulenter versatur in rebus pupilli v. g. damna eius faciendo, res destruit sinendo, in suos usus convertendo &c. vel si tutor adeo depravatus vivat moribus, ut verisimile sit tutelam ab eo non recte geri. Huic affine est crimen quasi-suspecti, quod praesumitur in deparato tutorem ex vita improba ante acta; maxime si in aliis tutelis fraudulenter versatus est. cir. §. 5. h. t. l. 3. §. 8. ff. eod. Suspectus ergo tutor removendus est a tutela iam suspecta; & administrata; quasi-suspectus vero arcendus a suscipienda, ne ei committatur.

2. Q. I. Quis sit iudex competens in crimine suspecti? Re. solum Magistratus maiores, ut Praetor Roma; Praefides in Provinciis, & Legatus Proconsulis. §. 1. h. t. Et quamvis alii velint, sicut dationem, ita & remotionem tutoris non competere Magistratibus iure ordinario, quia tamen nulla lex reperitur, quae sibi reservet remotionem tutoris, ideo verius puto illam esse

se jurisdictionis ordinariae, maxime cum delegari possit. l. 1. §. 4. ff. de suspect. tutor. l. 4. pr. ff. de officio ejus, cui. Vide Dissp. meas Jurisd. Dissp. 4. Contror. 14. Quidquid sit de Jure antiquo, hodie sicut datio, ita & remotio tutoris est jurisdictionis ordinariae ex Reces. Imp. 1577. tit. 33.

3. Q. II. Qui tutores de crimine suspecti postulari, seu accusari possint? Re. Regulariter omnes: nam licet fides tutoris testamentarii approbata sit a testatore, legitimi a lege, dati a Magistratu ex inquisitione, tamen fides ista non est semper constans, sed quandoque degenerat in infidelitatem; ergo ut recte prospiciatur pupillis, bene cavetur, ut omnis tutor de crimine suspecti postulari possit. §. 2. h. t. l. 1. §. 5. ff. eod. Illi tamen tutores, quibus pupilli debent reverentiam, uti patronus, pater, & similes, non conveniunt actione suspecti, seu criminaliter ex dolo, sed civiliter actione in factum, omnia mentione doli. cir. §. 2. & l. 9. ff. h. t. l. 11. ff. de dolo, quia inadecens est iudicium famosum intentatum his personis, quibus debetur reverentia.

4. Q. III. Qui postulare possint suspectos tutores? Re. 1. omnes §. 3. h. t. l. 1. §. 6. ff. eod. ubi ratio additur: quia accusatio ista est quasi-publica: accusare autem in iudicio publico omnes permittuntur. Non est tamen haec postulatio suspecti actio publica in rigore, quia ex nulla lege publicorum iudiciorum descendit. 2. Favore pupilli actio ista permittitur etiam matri, & aviae ex rescripto D. Severi; imo ex pietate, & commiseratione erga pupillum, cuiuslibet foeminae. cir. §. 3. & l. 1. §. 7. ff. & l. 6. 7. C. h. t. 3. Pupillus ob levitatem iudicii non admittitur ad hanc postulationem, neque minor, nisi ex consilio necessitatorum, seu propinquorum. §. 4. h. t. l. 7. ff. eod. Si vero propinqui nolint consentire, poterit minor implorare officium Iudicis, ut inquirat de suspecto; siquidem curator suspectus, etiam sine speciali accusatore remove-ri potest. l. 3. §. 4. ff. h. t.

5. Q. IV. Qui sint effectus postulationis, & iudicii de crimine suspecti? Re. 1. Lite pendente interdicitur tutori administratio, & interim pupillo curator datur, donec causa suspecti finiatur, idque ob specialem favorem pupilli §. 7. h. t. & l. 7. C. eod. Nec prodest, si tutor satisfactionem offerat, & iudicio tutelae omnia resarcire velit: tum quia satisfactio tutoris propositum malevolum non mutat, sed divini grassandi in re familiari facultatem praestat. §. fin. hoc tit. tum quia melius est iura pupilli illata servare, quam laesa reparare. 2. Probato crimine suspecti, tutor totaliter removetur a tutela, nisi esset necessarius pupilli; tunc enim praestat ei curatorem adjuvare l. 9. ff. h. t. 3. Tutor remotus ob dolum sit infamis; dummodo delus in decreto, seu sententia Iudicis exprimitur. §. 6. h. t. l. 5. §. 1. 2. ff. eod. nam hoc iudicium est famosum, cum sit quasi-publicum, ut timore infamiae discant tutores ex fide tutelam gerere. An vero tutor ob culpam latam remotus sit infamis, dubitant DD. Affirmant Bachov. Wipenbach. Zoes, & Kees, & alii, negant Harp. Ludwyl. Fraukzius, Franz, Chling, quibus subscripsi in meis Dissp. Jurid. Dissp. 4. Contror. 13. Unde hic compendio utror, &

6. Re. 2. Tutor suspectus, remotus ob culpam latam, non sit infamis. Prob. ex §. 6. h. t. suspectus autem remotus, siquidem ob dolum, famosus est, si ob culpam, non aequo. Idem habetur l. fin. C. h. t. quae verba generalia, sine ullo abstracto intelligi possunt generaliter de omni culpa, quod scilicet nulla culpa infamem tutorem. Ratio est, quia in materia odiosa, & penali stricte loquendum est secundum verba, ut poena non laxentur, sed restringantur. lib. 18. ff. de LL. cum vulgatis; ergo in hac materia quasi-publica nomine doli, non est intelligenda culpa lata arg. l. 7. ff. ad L. Corn. de Sicar. maxime cum in tutelis expresse Jus distinguit dolum a culpa lata. l. 7. C. arbit. tutelae. Huc facit lib. 3. §. fin. & lib. 4. §. fin. hoc tit.

Dices: 1. Nomine culpa in Jure venit levis. l. 1. pr. ff. de tutel. act. §. 3. Inst. quib. mod. re contr. l. 12. ff. de R. J. &c. 2. Culpa lata aequiparatur dolo l. 226. ff. de Verb. Sign. l. 32. ff. de posui. Re. ad 1. dum materia subiecta patitur, fateor nomine culpa venire levem; sed hic in iudicio quasi-publico culpa

genero.

generaliter intelligenda est. Ad 2. Dist. ant. aequiparatur in ordine ad interesse civile, & remotionem a tutela conc. ant. in ordine ad infamiam neg. ant. Tutor suspectus remotus aliquando fit infamis, aliquando non; sed removeri non solet, nisi ob dolum, vel culpam latam; ergo remotus ob dolum sit infamis, & remotus ob culpam latam non fit infamis. Praeterea licet reperiantur complures textus in Jure, quibus culpa lata aequiparatur dolo quo ad interesse civile, ita, ut ubi dolum, ibi culpa lata praestanda sit; tamen forsitan in toto Jure, nisi fallor, nec unicus reperitur clarus textus dicens, quod, sicut dolum, ita & culpa lata infamet. Ex his cetera omnia, quae hic obijci solent; facile enodantur.

7. Re. 3. Tutor denegans alimenta pupillo, si citatus a Praetore non veniat, punitur immisione pupilli in ejus bona; & tandem ut suspectus removeatur; maxime si mendaciter neget posse decerni pupillo alimenta; quo casu arbitrariè puniatur a Praefecto Urbis. uti & libertus fraudulenter gerens tutelam filiorum patroni. §. 9. Io. It. h. t. l. 2. ff. eod.

8. Re. 4. Iudicium de crimine suspecti, licet coactum fuerit, non transit in haereditem tutoris, aut curatoris, sed morte ejus solvitur. §. 2. h. t. l. 11. ff. eod. nam cessat finis iudicii, scilicet remotio tutoris a tutela, cum mors ipsa cum removeat. At iudicium civile tutelae, utpote descendens ex quasi-contractu, transit ad haereditate active, & passive.

INSTITUTIONUM CIVICO-CANONICARUM LIBER SECUNDUS

De Rebus.

In hoc libro examinatur alterum obiectum materiale Juris, scilicet res, de quarum divisione, & acquisitione hic potissimum agitur.

TITULUS I.

De Rerum divisione, & acquirendo ipsarum dominio.

Agitur de hac materia in Pandectis libr. 1. tit. 8. & libr. 41. tit. 1. 2. & tria hic veniunt consideranda: 1. Rerum divisio. 2. Rerum dominium. 3. Varii modi acquirendi dominium, quibus ex Pandectis addimus quartum de acquirenda, & amittenda possessione.

§. I.

De Rerum Divisione.

1. Q. I. Quomodo res dividantur? Re. 1. in res Divini Juris, seu extra nostrum patrimonium, & in res humani Juris; seu quae in nostro patrimonio habentur l. 1. pr. ff. h. t. pr. In. eod. Res Divini Juris sunt, quae in nullius bonis sunt, nec actu, nec potestate; ut res sacrae, & religiose. Res humani Juris sunt, quae plerumque in alicujus bonis sunt, vel actu, vel potestate; sicut res communes, & hereditariae, quae alicujus fieri possunt. Sub hac divisione continentur quinque rerum genera: Res communes, publicae, universitatis, nullius, seu Divinae, & res singularium. pr. h. t. ubi observata patrimonium hic non accipit stricte pro rebus hereditariis a patre acceptis, sed laetè pro bonis, quae nostra sunt actu, vel potestate, conformiter l. 1. ff. h. t. 2. Res Divini Juris subdividuntur in sacras, religiosas, & sanctas: res vero humani Juris in publicas, & privatae singularium l. 1. pr. ff. h. t. Et rursus publicae subdividuntur in communes, publicae specifice, & universitatis, licet Jurisconsultus l. 2. ff. h. t. res specifice publicas comprehenderit sub rebus universitatis; cum universitas alia sit totius populi, & alia sit particularis communitatis in populo. Saepè tamen nomina ista: res communes, publicae, universitatis, etiam in Jure promiscue usurpantur; adeoque ex subiecta materia colligi debet significatio, ut Jura Juribus conciliantur. Imperator autem pr. h. t. praetenter abstulit ab his subdivisionibus, & statim posuit quinque rerum genera ante relata. 3. Res dividuntur in corporales, quae tangi possunt; veluti fundus, & incorporales, quae tangi non possunt, sed

solo intellectu percipi; ut jus hereditatis, jura, seu servitutes praediorum l. 1. §. 1. ff. h. t. de qua divisione agitur tit. seq.

2. Q. II. Quid, & quae sint res communes? Definitiones istarum rerum non tradit Imp. sed ex aliis exemplis colligi debent. Unde

Re. 1. Res communes sunt, quarum proprietates nullius est actu, usus vero omnium. Sic omnes res a principio mundi erant communes, & post divisionem rerum jure gentium factam, res communes manserunt, mare cum piscibus, litora tanquam accessoria cum lapillis, & conchis, aer, aqua profuens, seu undecumque in publicum fluens ad bibendum, abluendum, pecora adaquandum, & animalia fera. §. 1. h. t. nam res istae propter suam stabilitatem, & mutationem, non patiebantur commodam occupationem per pedum positionem, sicut res soli l. 1. §. 1. ff. de acquir. poss. Litus autem maris eo usque protenditur, quo ordinarie diffundi solet aqua tempore hyberno §. 3. h. t. licet per accidens quandoque excurrat in pagos, & oppida.

3. 2. Res communes fieri possunt nostrae per occupationem; ut si quis in mari, vel litore aedificet: nam donec aedificium stat, fundus litoris, aut maris est aedificantis §. 1. h. t. qualiter Venetiae in mari extractae suam praetendunt libertatem, quia in nullius solo aedificate sunt. Peregr. lib. 3. a num. 6. Interim, licet maris usus communis sit, non licet in litore aedificare, si per hoc deterior litoris, & maris usurparetur; ac proinde ad aedificandum opus est decreto Praetoris l. 50. ff. de A. R. D.

4. 3. Hodie Mare quo ad certos sinus, seu portiones acquiritur est populo, seu Principibus regnorum. Sic Reges Hispaniae, & Galliae vindicant sibi mare mediterraneum, Rex Danicae balticum, Rex Angliae britannicum, Veneti adriaticum &c. Quae acquisitio facta est partim tacito consensu gentium, partim praescriptione contra subditos, partim necessitate; quia maris usus non potuit reddi expeditus, nisi quilibet Princeps curam gereret illius portiois maritimae, quae suis ditionibus cohaeret. Quo autem modo mare acquiritur sit Principibus, non conveniunt DD. Myrin. Schneid. Harp. & alii dicunt acquiritur esse quo ad dominium, & proprietatem, Wesembec. quo ad usum publicum; sed verius cum Peregr. Gothof. Perez, Zoes, & aliis dicendum, acquiritur illis fuisse quo ad protectionem, jurisdictionem, & imperium; ita ut ad huc